

Architecture is described. Four substructures are identified in learning's content: cognitive and informational experience (knowledge); practice of learning activity (abilities and skills); experience in emotional and evaluative relations (value orientations); creativity (creative skills).

Keywords: architectural education, fine-art preparation, learning's content, artistic knowledge and skill.

УДК:378+72.001+7.049.6

Карпова С. М.

ДЕКОРАТИВНА СТИЛІЗАЦІЯ НАТЮРМОРТУ ЯК ОСНОВА ВИВЧЕННЯ ПРОЕКТНОЇ ГРАФІКИ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ

У статті розглянуто питання стилізації як одного з прийомів візуальної організації образу. Стилiзація тлумачиться як декоративне узагальнення зображуваних об'єктів за допомогою низки умовних прийомів зміни форми, об'ємних і колірних співвідношень. У статті обґрунтовано методи декоративної стилізації на заняттях з дисциплін художнього циклу. Представлено методику оволодіння такими прийомами декоративної стилізації як спрощені колірні й тональні відношення, силуетна лінія, текстура, ритм. Проаналізовано розвиток творчих здібностей студентів архітектурних ВНЗ засобами декоративної стилізації.

Ключові слова: стилізація, методи декоративної стилізації, творчі здібності, проектна графіка.

На сучасному етапі розвитку суспільства з появою єдиного інформаційного простору та активізацією міграційних процесів проблема стилю стає особливо актуальною. Взаємопроникнення культур і велика різноманітність візуальної, зокрема візуально-комунікативної інформації, сприяють виникненню напрямку органічної архітектури та науки відеоєкології, основним завданням яких є гармонізація середовища. У зв'язку з цим у спеціальній підготовці архітектора актуалізуються цілі виховання сучасного фахівця, який має цілісний світогляд і високу художньо-професійну культуру, здатний творчо вирішувати соціально-культурні завдання й демонструвати високий рівень професійної компетентності. Вирішення цих завдань вимагає перегляду навчальних програм і змін у методиці викладання професійно орієнтованих і спеціально художніх дисциплін.

Формування образотворчої грамоти майбутніх фахівців у процесі підготовки у вищих навчальних закладах не нова проблема серед науковців. Теоретичні та методологічні аспекти її формування розглядають у своїх працях В. Біда, Е. Ігнат'єв, А. Іконников, В. Кузін, В. Лебедко, С. Ломов, Л. Медведєв, Н. Ростовцев, Є. Шорохов та ін. Психолого-педагогічні закономірності образотворчої діяльності у сфері натурного і декоративного зображення досліджували Н. Волков, Є. Ігнат'єв, С. Рубінштейн, Л. Виготський, Р. Арнхейм, Р. Вудвордс, П. Ліндсей, Д. Норман, П. Якобсон, В. Кирєєнко, та ін.; проблеми художнього стилю і стилізації розкрито у дослідженнях А. Лосєва, В. Власова, А. Соколова, Н. Сокольникової. Підготовці студентів до художньої діяльності засобами творчого створення художніх композицій декоративної спрямованості присвятили свої праці Н. Большакова, Н. Климова, Л. Кожевнікова, Ю. Максимов та ін.

Учені дослідили методичні та організаційні навчально-творчі проблеми декоративно-прикладного мистецтва у системі професійної підготовки студентів різних спеціальностей: художніх (К. Аміргазін, М. Соколов, А. Хворостов, Т. Шпикалова та ін); дизайнерів (К. Даглідян, Л. Єрмолаєва, В. Козлов, Г. Логвиненко, Р. Паранюшкін та ін.)

Зазначимо, що в багатьох дослідженнях у контексті обговорювання проблем художньої підготовки та образотворчої грамотності згадується декоративна стилізація. Проте її сутність як основа вивчення проектної графіки в системі професійної підготовки майбутніх архітекторів не була предметом спеціального дослідження.

Мета статті – описати та охарактеризувати творчий метод декоративної стилізації в процесі вивчення дисциплін художнього циклу.

Професійна мова архітектора - це система наукових принципів і проектних методів, що забезпечують весь творчий процес створення архітектурних проектів. Процес проектування архітектурних об'єктів починається з ескізного уявлення початкового задуму зі стилізацією форм художнього бачення об'єкта і закінчується робочими кресленнями, проектною подачею, макетом. Графічне зображення і стилізація форм навколишньої дійсності є важливими професійними засобами художника, дизайнера, архітектора.

У творчій діяльності архітектора декоративний підхід слугує для виявлення гармонійної внутрішньої узгодженості архітектурного проекту, пропорційності всіх його частин і формотворчих конструкцій, стилістичної єдності, силуетної впорядкованості та застосовується у проектній графіці.

Архітектор працює з образами, взятими з тієї ж реальності, об'єктивної дійсності, що і художник, але відбирає, найбільш виразні характерні властивості й якості природи, що найбільше відповідають специфічній асоціативно-образній мові. Важливо, що при створенні архітектурного проекту вирішальне значення має те, наскільки креативно, творчо архітектор може переробити навколишню дійсність у емку знакову систему, яка відобразить його думки, ідеї, індивідуальні особливості. Цей процес і називається стилізацією.

Стилiзація – це навмисна iмiтацiя, трансформацiя або вiльне тлумачення художньої мови будь-якого стилю, характерного для певного автора, течiї, напрямку, нацiональної школи тощо. В iншому значеннi стосовно тiльки пластичних мистецтв. Стилiзацiя - це один iз прийомiв вiзуальної органiзацiї образного вираження, коли виявляються найбільш характернi риси предмета i вiдкидаються непотрiбнi деталi [3, с. 40]. Стилiзацiя як процес роботи – це декоративне узагальнення зображуваних об'єктiв (фiгур, предметiв) за допомогою низки умовних прийомiв змiни форми, об'ємних i колiрних спiввiдношень [2, с. 87]. Стилiзацiя сприяє формуванню, розвитку i вираженню проектного задуму, забезпечуючи перехiд вiд уявно створеного образу до роботи з його предметним вiтленням.

Стилiзацiю, зазвичай, подiляють на зовнiшню, поверхневу, яка не має iндивiдуального характеру i передбачає наявнiсть готового зразка для наслiдування або елементiв вже створеного стилю, i декоративну, в якiй усi елементи твору пiдпорядкованi умовам вже наявного художнього ансамблю [2].

Декоративна стилiзацiя вiдрiзняється вiд поверхневої насамперед, що є одним iз методiв органiзацiї наочно-просторового середовища.

Декоративнiсть – це художня якiсть твору, що знаходиться у гармонiйній взаємодiї з предметно-просторовим середовищем, для якого воно замислюється i виконується як елемент композицiйної схеми.

Однiєю з головних умов ефективної пiдготовки майбутнiх архiтекторiв - оволодiння такими важливими образотворчими прийомами декоративної стилiзацiї, як площинне вирiшення просторового середовища, спрощенi колiрнi й тональнi вiдношення, силуетна лiнiя, ритм, орнаментальне заповнення площин, фактури, текстури, посилення тональних i колiрних контрастiв тощо. Завдяки органiзацiї архiтектором цiлеспрямованого творчого процесу, результати діяльностi набувають iндивiдуального характеру, а отже,

оригінальної стилістики.

У програмі з дисципліни "Рисунок. Живопис. Скульптура" питанню стилізації природних форм приділяється велика увага, оскільки вивчення природних форм допомагає оволодіти аналітичним мисленням і способами вираження природи в трансформованих формах, тобто переробити навколишню дійсність і наповнити її своїми думками і почуттями, індивідуальним відтінками. Стилізоване зображення досліджуваних об'єктів дає можливість пошуку нових оригінальних способів зображення дійсності, що відрізняються від ілюзорного, фотографічного зображення.

Вивчення теми "Декоративна стилізація натюрморту" з дисципліни "Рисунок. Живопис. Скульптура" зумовлено інтеграцією змісту і завданнями професійно-орієнтованих та спеціально-художніх дисциплін. При роботі над натюрмортом студенти-архітектори вирішують такі творчі завдання, пов'язані з вивченням основ стилізації:

- площинне вирішення об'ємного простору,
- умовність зображення предметів постановки,
- трансформації об'ємних форм,
- силуетне вирішення предметно-просторового середовища,
- членування площини на частини,
- наповнення площин орнаментом,
- ритмічна організація простору натюрморту та ін.

У процесі стилізації предметів натюрморту студенти застосовують такий прийом, як переробка природи й її видозміна з метою виявлення характерних особливостей. Залежно від задуму можна трансформувати форму предметів постановки, доводячи її до максимальної виразності. Створення виразного образу в декоративній композиції відбувається за рахунок деякого перебільшення другорядних особливостей природи для підсилення ступеня виразності характерних елементів. Образна трансформація повинна проводитися за рахунок виявлення та підсилення природних якостей об'єкта, його індивідуальних особливостей.

Для створення гармонійної декоративної композиції важливим аспектом є стильова єдність усіх елементів зображення. Пластична організація ліній і орнаментального декору повинна відповідати характерним формам натурної постановки.

Навчання декоративній стилізації спрямоване на розвиток в учнів уяви, вміння трансформувати об'ємні форми реалістичних предметів і об'єктів у площинні, орнаментальні мотиви, розвиток творчих навичок створення кольорних гармоній. Необхідно зазначити, що в декоративному зображенні натюрморту важливу роль відіграє опанування принципами стилізації, специфічних для образотворчої мови, які розвивають у студентів творчі здібності, абстрактне мислення, вміння різними способами стилізувати предмети натурної постановки.

Тому на заняттях при роботі над декоративною стилізацією необхідно враховувати основоположні процеси формування цілісного сприйняття природи, уяви та технічного зображення. Володіння основами декоративної стилізації в цьому випадку містить у собі великі можливості не стільки для вивчення образотворчої грамоти, скільки для створення художнього образу.

Формування цілісного сприйняття у студентів має виходити з особливостей сприймання природи і засвоєння закономірностей декоративної стилізації. Процес формування цілеспрямованого сприймання заснований на уявному перетворенні природи, результатом якого є створення декоративного образу. Процес цілеспрямованого сприймання включає фіксацію результату уявного процесу і вимагає виконання студентами ряду конкретних вправ, спрямованих на розвиток основ декоративної стилізації, набуття практичного досвіду з трансформації - переведення об'ємних,

тривимірних предметів в умовне, узагальнене, площинне зображення.

Так, на першому етапі вивчення теми студенти виконують репродуктивно-графічні варіанти композиції натюрморту з використанням стилю відомого художника (А. Матісса, П. Пікассо, І. Машкова, М. Сар'яна та ін.). Такі завдання і вправи дозволяють розширити світогляд студента, накопичити візуальну інформацію, розвинути аналітичне мислення, сформувати графічну культуру. При цьому відбувається відбір декоративних засобів виразності, найбільш близьких творчій індивідуальності студента. Процес декоративної стилізації вимагає попереднього знайомства з умовною мовою декоративного мистецтва, для цього студентам пропонуються вправи з тем: декоративно-графічні засоби виразності (точка, лінія, пляма) та їх емоційний вплив (графічні засоби можуть передбачати, а в окремих випадках навіть зумовлювати характер стилізації об'єктів); композиційні засоби виразності (симетрія, асиметрія, ритм, рівновага, контраст, нюанс, статика, динаміка).

Система завдань і вправ з теми передбачала набуття навичок зображення об'ємних форм, навколишнього простору, формування графічної культури, комбінування образотворчих технік, навичок стилізації і трансформації об'єктів дійсності. Для цього було розроблено завдання, спрямовані на формування навичок стилізації і трансформації об'єктів дійсності: "Стилізація предметів побуту", "Стилізація драпірування", "Стилізація архітектурної деталі", "Стилізація натюрморту". Метою таких завдань було опанування основ художньої графіки. Розроблено також вправи для виявлення особливостей і можливостей графіки різними художніми матеріалами (туш, перо, рапідграф тощо).

У навчальному процесі при роботі над декоративною стилізацією натюрморту передують замальовки з натури. Потім студенти створюють декоративні образи на основі творчої уяви. Процес стилізації натюрморту включає два етапи: пошуковий і творчий. На першому етапі студенти виконують натурні замальовки, які виражають точною, лаконічною мовою найбільш характерні особливості форми й її фактурну орнаментацию. Другий етап - це творчий процес. Студент, використовуючи реальний об'єкт, фантазуючи, перевтілює його в образ, побудований за законами гармонії орнаментального мистецтва. Так, головним моментом у процесі стилізації є створення виразного образу, перетворення реальності з метою виявлення її нових естетичних якостей.

Ураховуючи вагомий вплив композиції на види образотворчого мистецтва, завдання повинні будуватися так, щоб мета передбачена програмою, перегукувалася з метою спеціально художніх і професійно орієнтованих архітектурних дисциплін: "Рисунок", "Живопис", "Архітектурна графіка". У навчальному процесі підготовки фахівців архітекторів освоєння прийомів декоративної стилізації є важливим етапом у змісті навчальної програми. Ці методи використовуються надалі при проектуванні архітектурних об'єктів, елементів фірмового стилю, емблем різного призначення. Творчий метод стилізації передбачає запозичення історичних, національних, сюжетних мотивів або художніх прийомів із уже наявного культурного досвіду, їх творче переосмислення і образне передання сучасними художніми засобами.

Так, у результаті вивчення теми студенти повинні знати: основні засоби, особливості та категорії композиції; методи і прийоми декоративної стилізації; художньо-зображувальні засоби рисунка; образотворчі можливості художньо-графічних матеріалів і технік рисунка як способу для вільного вираження творчих архітектурних задумів; вміти: вирішувати композиційні завдання різної складності з використанням способів образотворчої діяльності; використовувати композиційні прийоми (лінія, ритм, силует, пропорції, візуально-абстрактні прийоми) як засоби художньої виразності у створенні художнього образу.

Отже, завдання з зображення декоративної стилізації натюрморту сприяють формуванню у майбутніх фахівців-архітекторів навичок графічного моделювання і

стилізації форм у своїй професійній діяльності, виробляють у них вміння вільно і грамотно зображати як реально існуючі об'єкти, так і проєктовані.

У подальших дослідженнях планується детальне опрацювання форм і методів викладання образотворчих дисциплін у системі архітектурної освіти з використанням засобів комп'ютерного моделювання та комп'ютерної графіки.

Використана література:

1. Дагддян К. Т. Декоративная композиция как фактор развития образного мышления студентов. // Известия Южного федерального университета. Педагогические науки. № 9. – Ростов н/Д, 2009. – С. 151-156.
2. Логвиненко Г. М. Декоративная композиция : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 030800 "Изобразительное искусство / Г. М. Логвиненко. – М. : Гуманитар. Изд. Центр ВЛАДОС, 2005. – 144 с.
3. Панкратова А. В. Пропедевтика: теория и композиции для графических дизайнеров: методическое пособие к курсу "Пропедевтика (основы композиции)" / А. В. Панкратова. – Смоленск, 2010. – 60 с.
4. Чернышев О. В. Формальная композиция. Творческий практикум / О. В. Чернышев. – Минск : Харвест, 1999. – 312 с.
5. Паранюшкин Р. В. Композиция: теория и практика изобразительного искусства. – 2-е изд. / Р. В. Паранюшкин. – Ростов н/Д. : Феникс, 2005. – 79, [4] с. : ил. (Школа изобразительных искусств).

Карпова С. Н. Декоративная стилизация натюрморта как основа изучения проектной графики в системе профессиональной подготовки будущих архитекторов.

В статье рассматриваются методы декоративной стилизации на занятиях дисциплин художественного цикла. Проанализировано развитие творческих способностей студентов архитектурных вузов средствами декоративной стилизации.

Ключевые слова: стилизация, методы декоративной стилизации, творческие способности

Karpova S. Decorative stylization of still life as the basis of the study design schedules in the training of future architects.

This article deals with the methods of decorative stylization of artistic disciplines in the classroom cycle. Analyzes the development of creative abilities of students of architectural high schools by means of decorative stylization.

Keywords: stylization, methods of decorative stylization, creativity

УДК 378.091.322:37.011.3 – 051

Кобернік С. Г.

ПРОБЛЕМА ВДОСКОНАЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті визначено роль самостійної роботи студентів у сучасних умовах реформування вищої освіти в Україні. Проаналізовано напрями для вдосконалення самостійної навчальної діяльності майбутніх учителів. Схарактеризовано основні форми, види та завдання самостійної пізнавальної діяльності студентів на прикладі методик навчання природничих дисциплін. Подано авторський погляд на систему завдань для самостійної роботи студентів, яка передбачає: завдання для аудиторної роботи під час проведення лекційних і лабораторних занять, комплексні завдання для позааудиторної самостійної навчальної діяльності, творчі індивідуальні завдання на вибір студента. Запропоновано методичні рекомендації для планування, виконання та оцінювання завдань самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни. Узагальнено досвід кафедри